

PRÍRUČKA KAMPANE

Zdravé pracoviská

2010-2011

ZDRAVÉ PRACOVISKÁ

DOBŘÉ PRE TEBA. DOBRÉ PRE PODNIK.

**EURÓPSKA KAMPAŇ
BEZPEČNOSŤ V ÚDRŽBE**

Európska agentúra pre
bezpečnosť a ochranu
zdravia pri práci

Zdravé pracoviská

Príručka kampane. Európska kampaň bezpečnosť v údržbe 2010 – 2011

Fotografie

FOTOLIA ©

Fotografická súťaž EU-OSHA 2009

ISBN 978-92-9191-295-7

doi:10.2802/21158

© Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci, 2010

Rozmnožovanie je dovoľené, pokiaľ sa uvedie zdroj

Printed in Luxembourg

VYTLAČENÉ NA BIELOM BEZCHLÓROVOM PAPIERI

OBSAH

CONTENTS

OBSAH

● ÚVOD: ČO JE ÚDRŽBA A PREČO JE DÔLEŽITÁ?	2
• Cena nedostatočne koordinovanej údržby: katastrofa plošiny Piper Alpha	
• Ako môže údržba ovplyvniť bezpečnosť a zdravie pracovníkov	
• Nebezpečenstvá a riziká súvisiace s údržbou	
• Koho sa údržba týka?	
● PREČO JE POTREBNÉ VYKONÁVAŤ ÚDRŽBU?	7
● AKO SPRÁVNE VYKONÁVAŤ ÚDRŽBU	9
• Spoločné zásady	
• Obstarávanie zariadení	
• Zadávanie zákaziek subdodávateľom	
• PÄŤ ZÁKLADNÝCH PRAVIDIEL bezpečnej údržby	
● O KAMPANI	14
• Ciele kampane	
• Dôležité dátumy	
● ZAPOJTE SA	16
• Ako kampaň funguje	
• Kto sa môže zúčastniť?	
• Ako nám môžete pomôcť – ako sa možno zapojiť	
• Ako vám pomáhame – uznanie a partneri kampane	
● ZDROJE KAMPANE	20

ČO JE ÚDRŽBA A PREČO JE DÔLEŽITÁ?

ÚVOD: ČO JE ÚDRŽBA A PREČO JE DÔLEŽITÁ?

● Cena nedostatočne koordinovanej údržby: katastrofa plošiny Piper Alpha

Jedného júlového dňa roku 1988 priniesli noviny na celom svete zábery havárie, keď sa vrtná plošina zmenila na ohnivú guľu. Na plošine Piper Alpha v Severnom mori sa vznietil horľavý plyn. Za pár sekúnd sa rozpútalo peklo. Pri jednej z najhorších havárií svojho druhu v dejinách zahynulo 167 zamestnancov.

Čo zapríčinilo túto hroznú udalosť? Jedno z čerpadiel kondenzátu bolo vymontované a robila sa na ňom údržba. Vtom vypadlo čerpadlo, ktoré bolo v prevádzke. Pri pokuse o rýchlu montáž meneného čerpadla začal unikať kondenzát. Rozlial sa, prišiel do styku so zdrojom ohňa a spôsobil výbuch, ktorý v konečnom dôsledku viedol ku katastrofe. Havária bola pripísaná zlyhaniu pri povolení prác a súvisiacemu izolačnému systému. Oboje sú hlavným predpokladom zaistenia bezpečnej údržby.

Prípado plošiny Piper Alpha je extrémny. Ilustruje však, že proces údržby bez náležitej koordinácie môže viesť ku havárii. Podobné udalosti nastávajú v každom priemyselnom odvetví v celej Európskej únii: nehody a škody na zdraví, nie sú spôsobené „vyššou mocou“, ale zanedbaním aspektov bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci pri plánovaní činností údržby alebo zanedbaním správnej údržby, niekedy po celé mesiace, ba i roky. Niekedy nie je jednoduché vystopovať postupnosť udalostí, no vo veľmi mnohých prípadoch dochádza na pracoviskách k úrazom a poškodeniu zdravia, lebo sa nevykonalo primerané hodnotenie rizík alebo sa zanedbala údržba.

🔗 Ako môže údržba ovplyvniť bezpečnosť a zdravie zamestnancov

Údržba (závodu, zariadení, strojov a pracovísk) je podstatnou podmienkou odstránenia nebezpečenstiev na pracovisku a vytvorenia bezpečného pracovného prostredia. Údržba sa musí robiť bezpečným spôsobom a zamestnancom údržby, ale aj iným osobám nachádzajúcim sa na pracovisku, sa musí poskytnúť primeraná ochrana.

DO OBLASTI ÚDRŽBY PATRÍ:

- *Zásah v prípade poruchy (opravárenské práce) alebo*
- *(v ideálnom prípade) v prvom rade prevencia poruchy, obyčajne pomocou naplánovaných činností zaradených do harmonogramu (preventívna údržba).*

Zo štúdií vyplýva, že k väčšine nehôd dochádza počas opravárenských prác, keď sa už niečo pokazilo.¹

Súčasťou údržby môže byť kontrola a skúška budov a iných zariadení na pracovisku, pracovného vybavenia, dopravných prostriedkov, doplnená súvisiacimi servisnými prácami, nastavením, opravou alebo výmenou.

Údržba sa ľahko zanedbá. No bez pravidelnej údržby môže dôjsť ku havárii, ktorej dôsledkom môže byť smrť alebo ťažké zranenie. Dokonca aj v prípade malých zariadení môže zanedbanie údržby spôsobiť vážne problémy. Tieto problémy môžu ovplyvniť nielen zamestnancov, ktorých sa priamo týkajú, ale aj iných zamestnancov a dokonca aj verejnosť.

ZLYHANIE ÚDŽBY – HROZIACA HAVÁRIA V OBLASTI DOPRAVY

Dňa 24. novembra 2002 sa pri rýchlosti približne 190 km/h vykoľajil vlak spoločnosti First Great Western na trati Swansea – Londýn-Paddington. Stalo sa to krátko po tom, ako prešiel po materskej koľaji v blízkosti stanice Southall. Vykoľajený vlak sa neprevrátil, ale pokračoval v jazde ďalšie asi 3 kilometre a kým sa mu podarilo zastaviť, minul prichádzajúci rýchlik, prešiel stanicou Hanwell a potom cez viadukt. Zo 450 cestujúcich sa našťastie nikto nezranil, ale havária sa mohla skončiť aj oveľa horšie.

Príčinou vykoľajenia bola nedostatočná údržba okolia materskej koľaje a prítomnosť úlomku uvoľnenej koľajnicovej spojky.

¹ Údržba a BOZP – štatistický obraz, EU-OSHA (2010)

Nebezpečenstvá a riziká súvisiace s údržbou

Správna údržba je teda podstatnou súčasťou riadenia nebezpečenstiev a rizík na pracovisku. No aj samotná údržba je vysoko rizikovou činnosťou. Odhaduje sa, že s ňou súvisí 10 – 15 % smrteľných pracovných úrazov a 15 – 20 % všetkých úrazov. V niektorých odvetviach súvisí s údržbou viac ako polovica všetkých úrazov.²

ZLYHANIE ÚDRŽBY – LINKA NA VÝROBU CHLORIDU SÍRNATÉHO

V roku 2005 došlo k výbuchu na linke na výrobu chloridu sírnatého v obci Catenoy v departmente Oise vo Francúzsku. Traja zamestnanci skončili s popáleninami v nemocnici.

K nehode došlo počas údržby na kotle. V neskoršej správe sa uvádza, že nebol ustanovený postup údržby pre výrobné a bezpečnostné zariadenia a že pred začatím údržby nebolo vykonané úplné prvotné hodnotenie rizík. V dôsledku toho organizácia nemohla predvídať podmienky, ktoré by mohli viesť k nehode alebo zhoršiť počiatkové následky.

Zamestnanci údržby sú s oveľa vyššou pravdepodobnosťou vystavení širokému spektru nebezpečenstiev – chemických, fyzikálnych, biologických a psychosociálnych. Účinky na ich zdravie môžu byť akútne alebo chronické a môžu mať za následok chorobu z povolania, vážne poranenie alebo smrť.

NEBEZPEČENSTVÁ, KTORÝM SÚ VYSTAVENÍ ZAMESTNANCI ÚDRŽBY

Fyzikálne nebezpečenstvá

- Pošmyknutie, zakopnutie, pád z výšky, nehody súvisiace so zariadením
- Hluk
- Vibrácie
- Nadmerné teplo, nadmerný chlad
- Žiarenie
- Veľká pracovná záťaž
- Namáhavé pohyby (prenášanie ťažkých bremien, ohýbanie, kľačanie, dočahovanie, tlačenie, ťahanie, práca v stiesnených priestoroch) a práca v náročných polohách

Chemická nebezpečenstvá

- Pôsobenie vlákien (napríklad azbestových alebo sklenených)
- Požiar a výbuch
- Kontakt s nebezpečnými látkami

Biologické nebezpečenstvá

- Baktérie
- Plesne a huby

Psychosociálne nebezpečenstvá

- Časová tieseň, zlá organizácia práce, nevhodná pracovná doba

² Údržba a BOZP – štatistický obraz, EU-OSHA (2010)

ODHADUJE SA, ŽE 10 – 15 % SMRTEĽNÝCH PRACOVNÝCH ÚRAZOV A 15 – 20 % VŠETKÝCH ÚRAZOV SÚVISÍ S ÚDRŽBOU

Zamestnanci údržby sú vystavení fyzikálnym nebezpečenstvám vrátane vystavenia hluku, vibráciám (napríklad pri údržbe ciest, tunelov a mostov), ultrafialovému žiareniu a nepriaznivému počasiu.

Môže sa stať, že údržba bude prebiehať na pracovnom mieste, na ktorom sa nachádzajú nebezpečné chemikálie. Vystavenie chemickým nebezpečenstvám môže byť problémom najmä pri práci v stiesnených priestoroch, kde môže byť zvýšené riziko udusenia. Možné je aj vystavenie azbestu (napr. pri údržbe starých budov alebo priemyselných zariadení) a prachu vrátane karcinogénneho dreveného prachu.

Medzi biologické nebezpečenstvá patria baktérie, ako je napríklad *Legionella pneumophila* a vírusy hepatitídy A a B.

A napokon, je tu možnosť psychosociálnych nebezpečenstiev – napríklad stresu – vyplývajúcich

z nepriaznivých účinkov zlej organizácie práce, dlhej alebo nevhodnej pracovnej doby.

Riziko úrazov pri činnostiach údržby je vysoké. Mnohé úrazy súvisia s údržbou pracovných zariadení a strojov. Medzi typické úrazy súvisiace s údržbou patrí pád z výšky, pomliaždenie pohyblivými mechanizmami a úrazy spôsobené padajúcimi predmetmi.

Medzi zdravotnými problémami, ktoré môže spôsobiť údržba, sú bežné poruchy kostrovo-svalového systému (pretože práca sa často vykonáva vo veľmi stiesnenom, veľmi studenom alebo vlhkom prostredí). Vdychovanie prachu a dymu zas môže spôsobovať dýchacie ťažkosti. Zvýšenú chorobnosť a úmrtnosť súvisiacu s pôsobením azbestu možno nájsť napríklad medzi pracovníkmi stavebnej údržby. Pôsobenie nebezpečných látok môže byť príčinou dermatitíd.

ZLYHANIE ÚDRŽBY – CHEMICKÝ PRIEMYSEL

V apríli r. 2003 prišli o život traja zamestnanci údržby, keď vybuchla plynová pec v chemickom závode na výrobu melamínu. K nehode došlo v zariadení spoločnosti DSM v obci Geleen v kraji Limburg v Holandsku.

Plynová pec spaľovala čiastočne reziduálne plyny zo susedných zariadení, ktoré sa pred využitím museli filtrovať. Filtre sa mali pravidelne čistiť, čo si vyžadovalo zastavenie linky a potom jej opakovaný štart. Tento opakovaný štart mohol byť časovo náročný. Preto sa zamestnanci rozhodli pre unáhlené riešenie. Výsledkom bol vznik zápalnej zmesi plynu so vzduchom, ktorá bola bezprostrednou príčinou výbuchu.

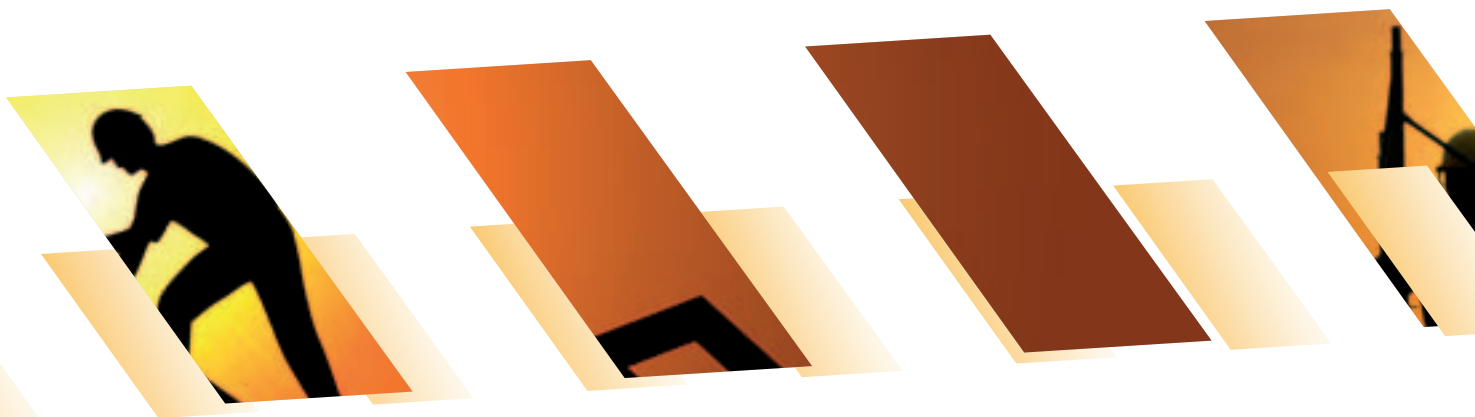
Výšetovaním sa dospelo k záveru, že základnou príčinou bol podniková kultúra, ktorá umožnila zamestnancom prijímať unáhlené riešenia.

Údržba však neohrozuje len samotných zamestnancov údržby. Nevhodná údržba (napríklad použitie nesprávnych súčiastok na výmenu alebo opravu) môže mať za následok ťažké úrazy, ktorých obeťou môžu byť všetci zamestnanci na pracovisku, ale aj verejnosť.

Preto je životne dôležité, aby sa údržba vykonávala správne a s prihliadaním na bezpečnosť a zdravie zamestnancov. Preto agentúra uverejňuje rady týkajúce sa bezpečnej údržby a v rokoch 2010 a 2011 organizuje celoeurópsku kampaň Zdravé pracoviská – Bezpečná údržba.

Koho sa údržba týka?

Údržba je veľmi obvyklá činnosť. Ovplyvňuje každé pracovisko v každom priemyselnom odvetví a týka sa každého na všetkých úrovniach (nielen tých zamestnancov, ktorí majú údržbu vo svojom popise práce).

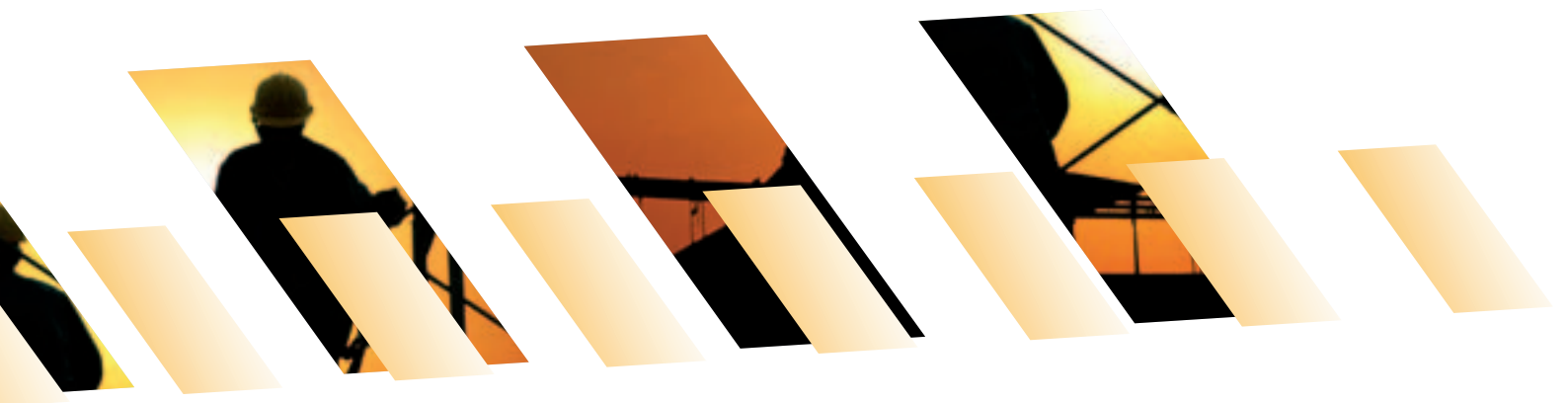

PREČO JE POTREBNÉ VYKONÁVAŤ ÚDRŽBU?

PREČO JE POTREBNÉ VYKONÁVAŤ ÚDRŽBU?

Na európskych pracoviskách znamená údržba v prvom rade právnu zodpovednosť. Od roku 1989 bolo prijatých viacero európskych smerníc, ktoré stanovujú všeobecný rámec minimálnych požiadaviek na ochranu

zamestnancov. Tieto smernice sa týkajú aj činností údržby. Prvou a najdôležitejšou z nich je rámcová smernica, v ktorej je zakotvená povinnosť zamestnávateľov vykonávať hodnotenie rizík pri práci.

PRÍKLADY SMERNÍC, KTORÉ SA TÝKAJÚ BEZPEČNEJ ÚDRŽBY

- 89/391/EHS („rámcová smernica“) stanovuje všeobecné zásady týkajúce sa ochrany pracovníkov pred pracovnými úrazmi a chorobami z povolania;
- 89/654/EHS o minimálnych požiadavkách na bezpečnosť na pracovisku;
- 89/655/EHS o minimálnych požiadavkách na bezpečnosť a ochranu zdravia pri používaní pracovných zariadení;
- 89/656/EHS o minimálnych požiadavkách na bezpečnosť a ochranu zdravia pri používaní osobných ochranných prostriedkov na pracovisku;
- 92/57/EHS o plnení minimálnych požiadaviek na bezpečnosť a ochranu zdravia na dočasných a mobilných staveniskách;
- 98/24/ES o ochrane pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s chemickými faktormi;
- 83/477/EHS o ochrane pracovníkov pred rizikami súvisiacimi s vystavením vplyvu azbestu;
- 2006/42/ES o základných požiadavkách na bezpečnosť a ochranu zdravia v súvislosti s navrhovaním a výrobou strojových zariadení (PRÍLOHA I Základné požiadavky na bezpečnosť a ochranu zdravia týkajúce sa návrhu a konštrukcie strojových zariadení).

Viac informácií o európskej legislatíve súvisiacej s údržbou nájdete na stránke <http://osha.europa.eu/legislation>

No okrem toho majú zamestnávateľia aj morálnu povinnosť chrániť bezpečnosť a zdravie svojich zamestnancov zo všetkých hľadísk ich práce. Mali by urobiť viac, než len splniť svoje zákonné povinnosti: mali by ísť príkladom, mali by preukazovať skutočné odhodlanie postarať sa o zdravie a bezpečnosť.

A aj z finančného hľadiska je nesprávna údržba mimoriadne nákladná: môže znamenať stratu príjmu, pokuty, súdne trovy, zníženie produktivity a poškodenie povesti.

Bezpečná údržba je v záujme samotného zamestnávateľa: dobré riadenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (BOZP) je dobré pre podnik a je znakom efektívnych organizácií. V prípade údržby existuje tiež prepojenie medzi dobrým riadením BOZP a postupmi zabezpečovania kvality, pretože dobre udržiavaný stroj bude s vyššou pravdepodobnosťou spoľahlivo vyrábať kvalitné výrobky.

AKO SPRÁVNE VYKONÁVAŤ ÚDRŽBU

AKO SPRÁVNE VYKONÁVAŤ ÚDRŽBU

Spoločné zásady

Proces údržby je ťažiskom praxe zameranej na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. A zatiaľ čo konkrétne podrobnosti sa v jednotlivých priemyselných odvetviach líšia (napríklad v závislosti od konkrétnych druhov používaného strojného zariadenia), niektoré spoločné zásady správnej údržby platia pre údržbu na všetkých európskych pracoviskách.

Medzi tieto spoločné zásady patrí potreba začínať údržbu riadnym plánovaním, pri ktorom sú zohľadnené aspekty bezpečnosti a ochrany zdravia, nasledované štruktúrovaným prístupom vychádzajúcim z hodnotenia rizík, presným vymedzením úloh a zodpovednosti zamestnancov údržby, zrozumiteľnými usmerneniami,

ktoré musia dodržiavať, vhodným školením a vybavením a pravidelnými kontrolami, ktorými sa preukazuje, že práca je vykonávaná správne a nevznikli nové riziká. Údržbu je nevyhnutné považovať za proces, ktorý si vyžaduje systematické riadenie a nie je len samostatnou, jednoduchou úlohou. Európske pracoviská potrebujú integrovaný prístup k údržbe, ktorý vychádza z hodnotenia rizík a zohľadňuje bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci v každej fáze procesu údržby, a pri ktorom sú do procesu riadenia údržby priamo zapojení zamestnanci. Kampaň Zdravé pracoviská vyzýva zamestnávateľov k tomuto integrovanému prístupu.

ZNÍŽENIE RIZIKA PRI ZDROJI V DOPRAVE: NEDTRAIN

Hlavnou činnosťou spoločnosti NedTrain (so sídlom v Holandsku) je údržba vlakov. Spoločnosť NedTrain sa nedávno zapojila do skúšobného projektu dielne, v ktorej bude možné vykonávať údržbu vysokorýchlostných vlakov. Súčasťou projektu bolo viacero inovácií vrátane zavedenia automatického zdvíhacieho robota, ktorý má ušetriť mechanikov od dvíhania ťažkých bremien a systému, ktorý zabráni vlaku vojsť do dielne, kým sa pracuje na inom vlaku.

Pri tomto skúšobnom projekte sa ukázalo, že zapojením zamestnancov a ďalších zainteresovaných strán do fázy projektovania možno znížiť riziká bezpečnosti a ochrany zdravia v procese údržby.

Obstarávanie zariadení

Projektovanie sa môže začať už návrhom pracovných zariadení a presvedčením sa, že dodávateľ alebo výrobca zariadení poskytuje informácie potrebné na ich bezpečnú údržbu.

Organizácie by mali mať zavedené postupy obstarávania, ktorými si zabezpečia všetky potrebné nástroje a osobné ochranné prostriedky potrebné na bezpečný výkon údržby. Napríklad môže byť potrebné chrániť dočasné osvetlenie pred výbuchom, pri čistení filtrov môžu byť potrebné respirátory.

Pri obstarávaní nových strojov alebo stavieb by organizácie mali pamätať na uľahčenie prístupu na výkon údržby. Pri činnostiach údržby sa môžu pracovníci dostať do potenciálne nebezpečných situácií, riziká však možno znížiť správnym návrhom pracovných zariadení.

DOBRA ÚDRŽBA V SEKTORE ENERGETIKY: NOK

Švajčiarska energetická spoločnosť NOK zaviedla v roku 2007 nový systém HighStep, zameraný na zvýšenie bezpečnosti zamestnancov údržby, ktorí vystupujú na stožiare a vysoké budovy. Tento systém využíva nosnú koľajnicu trvale namontovanú na stavbách, na ktoré je potrebný prístup.

Spoločnosť NOK očakáva, že počet nehôd a úrazov súvisiacich s vystupovaním na stĺpy a stožiare sa zníži na nulu.

Systém je aj nákladovo veľmi efektívny, pretože umožňuje zamestnancom vystupovať rýchlejšie a s menšou námahou.

Zadávanie zákaziek subdodávateľom

Štruktúrovaný prístup je potrebný aj pri externom zadávaní zákaziek údržby subdodávateľom. Aj v tomto prípade je potrebné, aby organizácia zabezpečila bezpečný a dôkladný výkon prác, a to aj keď na tento účel zamestnáva externých dodávateľov. Veľké organizácie môžu ovplyvňovať normy BOZP dodávateľov začlenením podmienok BOZP do súťažných a zmluvných dokumentov.

K dispozícii sú príklady dobrej praxe, ktoré ukazujú, ako to možno dosiahnuť. Patria sem „schémy dobrého suseda“ a „bezpečnostné pasy“. Organizácie by mali mať na zreteli všetky kultúrne a jazykové odlišnosti svojich externých dodávateľov (ktoré môžu sťažovať dobré riadenie bezpečnosti).

● PÄŤ ZÁKLADNÝCH PRAVIDIEL bezpečnej údržby

Agentúra podporuje štruktúrovaný prístup k bezpečnej údržbe piatimi základnými pravidlami, ktoré možno dodržiavať na pracoviskách vo všetkých priemyselných odvetviach. Toto je **päť základných pravidiel** údržby:

PÄŤ ZÁKLADNÝCH PRAVIDIEL BEZPEČNEJ ÚDRŽBY:

- **plánovať;**
- **zaistiť bezpečný pracovný priestor;**
- **používať vhodné vybavenie;**
- **pracovať podľa plánu;**
- **robiť záverečné kontroly.**

1. PLÁNOVAŤ

Údržba by sa mala začať náležitým plánovaním. Zamestnávateľa by mali vykonať hodnotenie rizík navrhovaných činností údržby a do tohto procesu by mali zapojiť zamestnancov. Okrem iného by mali zvážiť:

- rozsah úlohy – čo je potrebné urobiť a ako to ovplyvní ostatných zamestnancov a ostatné činnosti na pracovisku;
- primerané hodnotenie rizík, ktoré je potrebné urobiť: musia sa identifikovať potenciálne nebezpečenstvá (napr. nebezpečné látky, stiesnené priestory, pohyblivé časti strojov, chemické látky alebo prach v ovzduší) a pripraviť opatrenia na odstránenie alebo minimalizáciu súvisiacich rizík;

- požiadavky na príslušnú prácu: osoby, ktoré to budú vykonávať, ich individuálne úlohy a zodpovednosť, používané nástroje, a prípadné osobné ochranné prostriedky;
- čas a zdroje, ktoré bude činnosť vyžadovať;
- komunikáciu medzi zamestnancami údržby a výroby a všetkými ostatnými zainteresovanými stranami.

Obzvlášť dôležitým hľadiskom v etape plánovania je školenie zamestnancov údržby zapojených do prác (ako aj pracujúcich v ich okolí). Spôsobilosť osôb vykonávajúcich údržbu vrátane kontroly a skúšania je životne dôležitá pre bezpečnosť a aj keď sa väčšina pracovníkov do určitej miery na údržbe zúčastňuje, môže dôjsť k úrazu, ak pracovníci skúšajú plniť úlohy, na ktoré nemajú spôsobilosť alebo skúsenosti.

Je potrebné, aby zamestnávateľa zabezpečili, že zamestnanci majú schopnosti/zručnosti potrebné na vykonávanie potrebných úloh, sú informovaní o bezpečných pracovných postupoch, a vedia, čo majú robiť v situácii, s ktorou sa pri ich školení nepočítalo. Zamestnávateľa by mali dôkladne premyslieť „hierarchiu vedenia“ osôb zapojených do údržby a všetky postupy, ktoré sa budú počas činnosti používať vrátane služobného postupu, ak by to mal byť problém. Toto je dôležité najmä vtedy, keď údržbu robia subdodávatelia.

Porady so zamestnancami a ich priebežné informovanie je životne dôležitou súčasťou etapy plánovania. Nestačí len informovať o výsledkoch počiatočného hodnotenia rizík zamestnancov, ktorí budú vykonávať úlohy údržby, ale je potrebné, aby sa títo zamestnanci na tomto hodnotení zúčastnili. Vzhľadom na to, že poznajú pracovisko, majú často najlepšie predpoklady identifikovať nebezpečenstvá a nájsť najefektívnejšie riešenia ich odstránenia. Účast' pracovníkov na procese plánovania zvyšuje nielen bezpečnosť údržbárskych prác, ale aj ich kvalitu.

PLÁNOVANIE ZAISTI POUŽÍVAŤ VHODNÉ VYBAVENIE ROBIŤ ZÁVEREČNÉ KONT

2. ZAISTIŤ BEZPEČNÝ PRACOVNÝ PRIESTOR

Teraz sa musia realizovať postupy vypracované v etape plánovania. Zabezpečiť treba pracovný priestor (napríklad zábranami a označením pred neoprávneným prístupom).

Priestor treba udržiavať čistý a bezpečný s vypnutou elektrinou, zaistenými pohyblivými časťami strojov, nainštalovaným dočasným vetraním, bezpečnými prístupovými cestami pre pracovníkov, ktorí vstupujú do pracovného priestoru a odchádzajúcich z neho. Na stroje je potrebné pripevniť výstražné tabulky s dátumom a časom odstávky a s menom osoby oprávnenej odstávku ukončiť. Takto nebude ohrozená bezpečnosť zamestnanca vykonávajúceho údržbu stroja náhodným spustením stroja iným zamestnancom.

Zábrany majú byť podľa možnosti navrhnuté tak, aby bola menšia údržba strojov možná bez odstránenia ochranných zábran. Ak sa zábrana musí odstrániť alebo deaktivovať, potom treba rešpektovať ustanovený bezpečnostný postupom. Prevádzkovatelia a zamestnanci údržby majú byť poučení o spôsobe a podmienkach odstraňovania bezpečnostných zábran.

3. POUŽÍVAŤ VHODNÉ VYBAVENIE

Zamestnanci zapojení do úloh údržby majú mať vhodné nástroje a vybavenie, ktoré sa môžu líšiť od obvykle používaných. Vzhľadom na to, že možno budú musieť pracovať v priestoroch, ktoré nie sú určené na to, aby v nich pracovali ľudia, pričom môžu byť vystavení rôznym nebezpečenstvám, musia mať tiež vhodné osobné ochranné pracovné prostriedky.

Napríklad zamestnanci, ktorí čistia a vymieňajú filtre odsávacej vzduchotechniky, môžu byť vystavení oveľa vyšším koncentráciám prachu, než je to obvyklé na príslušnom pracovisku. Okrem toho je potrebné postarať sa o bezpečný prístup k týmto filtrom, ktoré sú často umiestnené v priestore strechy. Nástroje a ochranné prostriedky potrebné na danú prácu musia byť k dispozícii (podľa potreby aj s návodom na ich použitie) a musia sa používať.

ÚDRŽBA BEZPEČNÝ PRACOVNÝ PRIESTOR JE PRACOVAŤ PODĽA PLÁNU KONTROLY

4. PRACOVAŤ PODĽA PLÁNU

Údržba sa často vykonáva pod tlakom – napríklad keď porucha spôsobila výpadok výrobného procesu.

Plán práce je potrebné dodržiavať aj v prípade časového tlaku: skratkové riešenia môžu byť veľmi drahé, pretože môžu viesť k nehodám, úrazom alebo poškodeniu majetku. Ak sa stane niečo neočakávané, môže byť potrebné informovať nadriadených alebo sa poradiť s ďalšími odborníkmi. Je veľmi dôležité pamätať, že precenenie vlastných schopností a spôsobilosti môže mať za následok závažnú haváriu.

5. ROBIŤ ZÁVEREČNÉ KONTROLY

Postup údržby treba ukončiť kontrolami, ktoré preukážu, že práca bola dokončená, predmet údržby je v bezpečnom stave a všetok odpadový materiál, ktorý vznikol počas údržby, bol odstránený. Keď sa všetky kontroly skončili a zistil sa bezpečný stav, je možné úlohu skončiť a informovať o tom nadriadených a ostatných zamestnancov. K záverečnému kroku patrí vyplnenie správy a opísanie vykonaných prác vrátane poznámok o všetkých ťažkostiach, ktoré sa vyskytli, spolu s návrhmi na zlepšenie. V ideálnom prípade by sa aj o tomto malo rokovať na schôdzi pracovníkov, na ktorej môžu pracovníci zapojení do procesu, ale aj pracovníci v ich blízkosti, predniesť pripomienky k činnosti údržby a vhodné návrhy na zlepšenie procesu.

DOBRA ÚDRŽBA V CHEMICKOM PRIEMYSELE: BASF

Keď sa robí údržba zariadení a potrubí obsahujúcich nebezpečné látky, nie je technickými prostriedkami možné úplne odstrániť riziko kontaktu s týmito látkami: v mŕtvych priestoroch sa vždy môžu nájsť oblasti so zvyškami chemikálií. Na pracovisku spoločnosti BASF v nemeckom meste Ludwigshafen je 225 výrobných jednotiek

zásobovaných kvapalnými a plynnými chemikáliami cez potrubia v dĺžke viac než 2 000 km. Spoločnosť zaviedla viacero bezpečnostných opatrení vrátane dobre definovaného harmonogramu prác, ktorý pokrýva každý krok procesu údržby, od hodnotenia rizík pred začatím prác až po spätnú montáž potrubí na konci. Okrem toho podnikový manažment

aktívne podporuje školenie zamestnancov a zmluvných pracovníkov a podporuje živú kultúru bezpečnosti.

V dôsledku týchto akcií klesol od roku 2003 počet vážnych nehôd v dôsledku pôsobenia nebezpečných látok, zatiaľ čo počet všeobecných nehôd sa drží výrazne pod priemerom za celé priemyselné odvetvie.

O KAMPANI

Kampaň Zdravé pracoviská 2010 – 2011, ktorú koordinuje Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci a jej partneri v 27 členských štátoch EÚ, podporuje na národnej i európskej úrovni široké spektrum aktivít zameraných na propagovanie bezpečnej údržby.

Kampaň má záštitu španielskeho a belgického predsedníctva EÚ v roku 2010, a maďarského a poľského predsedníctva v roku 2011, Európskeho parlamentu a Európskej komisie, ako aj Európskych sociálnych partnerov.

Kampaň pokrýva viac než 30 krajín vrátane všetkých členských štátov EÚ. Presadzuje sa v nej prístup založený na spolupráci zamestnávateľov, zamestnancov a ich zástupcov.

NÁRODNÉ PODUJATIA KAMPANE

Pre kampaň agentúry boli na vnútroštátnej úrovni organizované tieto podujatia:

- *súťaže študentov umeleckých škôl zamerané na návrh plagátov na tému BOZP (Varšava, Poľsko);*
- *výstava na letisku Leonardo da Vinci Fiumicino zameraná na podporu kultúry bezpečnosti medzi pracovníkmi letiska a cestujúcimi (Rím, Taliansko);*
- *seminár pre MSP zameraný na otázky BOZP, ktoré sa ich obzvlášť týkajú (Vilnius, Litva).*

Ciele kampaňe

Hlavné ciele kampaňe za bezpečnú údržbu:

- zvýšiť povedomie dôležitosti údržby pre bezpečnosť a zdravie zamestnancov, rizík súvisiacich s údržbou a potreby vykonávať údržbu bezpečne;
- zvýšiť povedomie zákonnej a inej zodpovednosti zamestnávateľov za vykonávanie bezpečnej údržby a príslušné podklady na jej vykonávanie;
- propagovať jednoduchý, štruktúrovaný prístup k riadeniu BOZP v oblasti údržby, založený na vhodnom hodnotení rizík („päť základných pravidiel“).

Samozrejme, konečným cieľom je pomôcť znížiť počet osôb, ktoré boli zranené alebo zdravotne poškodené v dôsledku nesprávnej alebo nedostatočnej údržby teraz i v budúcnosti.

Dôležité dátumy

Začiatok kampane: 28. apríla 2010, Svetový deň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci

- Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci: október 2010
- Podujatie Ceny za dobrú prax: apríl 2011
- Európsky týždeň bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci: október 2011
- Slávnostné ukončenie kampane: november 2011

Mnoho podujatí kampane sa zameriava na Európske týždne bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktoré sa konajú v októbri 2010 a 2011. Tieto Európske týždne, ktoré sa organizujú od roku 2000, sú každoročnými sériami podujatí na propagáciu bezpečnosti a ochrany zdravia na pracovisku. Sleduje sa pri nich týchto päť cieľov: zvýšenie informovanosti, poskytovanie informácií, príprava zdrojov a umožnenie prístupu k nim, podpora činností, ktoré majú vplyv na pracovisko, identifikovanie a uznanie dobrej praxe.

Agentúra organizuje v rámci kampane cenu za dobrú prax v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Cenou za dobrú prax sa odmeňujú organizácie, ktoré našli inovatívne spôsoby ako spraviť dôslednú údržbu bežnou súčasťou správy svojich pracovísk. Európski víťazi sa budú vyberať v týchto dvoch kategóriách: pracoviská do 99 pracovníkov a pracoviská nad 100 pracovníkov.

CENA ZA DOBRÚ PRAX

Medzi mnohými rôznymi víťazmi posledné Ceny za dobrú prax dostali:

- *miesto hudobných podujatí vo Švédsku, kde našli inovatívne spôsoby obmedzenia hladiny zvuku na bezpečnú úroveň bez zníženia kvality hudby;*
- *český výrobca motorov, ktorý stanovil nové normy na identifikovanie rizík na svojich linkách montáže automobilov;*
- *dánsky domov seniorov, ktorý našiel nové spôsoby zníženia fyzického a duševného napätia, ktorému boli vystavení jeho zamestnanci.*

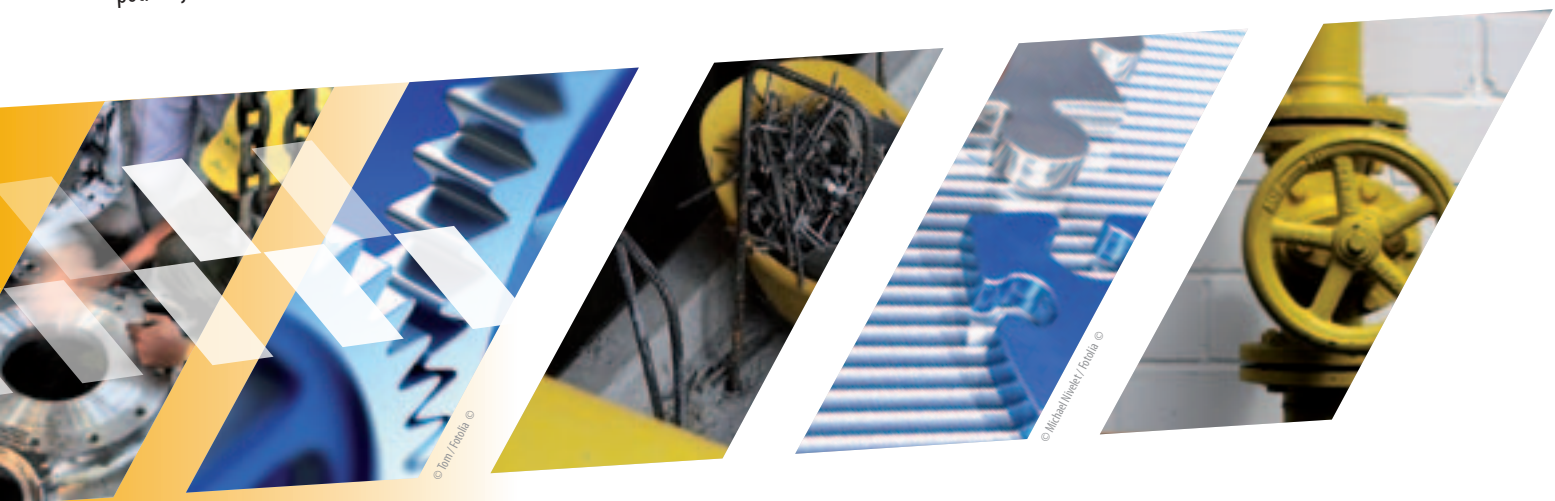
ZAPOJTE SA

ZAPOJTE SA

• Ako kampaň funguje

Úspech kampaní agentúry závisí od aktívnej podpory a spolupráce širokého spektra zainteresovaných strán a partnerov kampane. Nemôžeme konať osamotení. Ak máme obsiahnuť 220 miliónov pracujúcich v EÚ, potrebujeme, aby podniky a organizácie rozšírili

hlavné posolstvá kampane medzi svojich dodávateľov, zhotoviteľov a susedov a aby ich povzbudili k účasti. Najmä veľké podniky majú záujem pomôcť menším podnikom vo svojich dodávateľských reťazcoch a spolupracovať na zdieľaní skúseností a odborných znalostí.

PARTNERSKÉ ČINNOSTI

Naši partneri usporiadali v rámci posledných kampaní napríklad tieto podujatia:

- *poučenie miestnych MSP o otázkach BOZP, zapojenie dodávateľov do školenia o BOZP;*
 - *prezentácie o bezpečnosti na miestnych školách;*
- *prezentácie na plagátových tabuliach a plazmových obrazovkách, propagujúce kampaň;*
 - *krížovky a skladačky z oblasti bezpečnosti s cenami;*
- *ceny „Oskar za bezpečnosť na pracovisku“, udeľované zamestnancom, ktorí preukážu mimoriadne úsilie v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia na pracovisku.*

Kto sa môže zúčastniť?

Kampaň je otvorená pre všetky organizácie a jednotlivcov na miestnej, národnej i európskej úrovni, vrátane týchto:

- zamestnávateľa vo verejnom i súkromnom sektore vrátane MSP;
- manažéri, nadriadení i pracovníci;
- zástupcovia odborov a bezpečnosti práce;
- zamestnávateľské organizácie;
- profesijné združenia;
- inštitúcie z oblasti BOZP a zdravotníctva;
- profesionáli v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci;
- školitelia a školská komunita;
- regionálne a miestne služby v oblasti prevencie BOZP a poistenia.

Ako nám môžete pomôcť – ako sa možno zapojiť

Môžete nám pomôcť zvýšiť povedomie dôležitosti údržby a propagovať kampaň Zdravé pracoviská. Existuje mnoho spôsobov, ako sa môžete zapojiť: môžete si napríklad (bezplatne) stiahnuť informačné materiály o kampani zo stránky agentúry a použiť ich na svojich vlastných vzdelávacích a informačných podujatiach.

Okrem toho môžete:

- šíriť informácie a materiály kampane, vydávať správy pre tlač a noviny, pre svoje pridružené organizácie a pre svojich partnerov v sieti;
- propagovať Ceny za dobrú prax a povzbudzovať spolupracujúce organizácie, aby nominovali kandidátov;
- umiestniť na svoje webové stránky odkazy na kampaň Zdravé pracoviská;
- diskutovať o kampani na svojich schôdzkach;
- vystavovať plagáty, powerpointové prezentácie alebo kreslené filmy s postavičkou Napo, ktoré agentúra poskytuje bezplatne;
- pozvať na návštevu hovorca agentúry alebo požiadať agentúru o mená odborných prednášateľov.

Môžete tiež organizovať vlastné podujatia – napríklad školenie o údržbe, konferencie alebo semináre, multimediálne informačné projekty s premietaním filmov a videa, súťaže plagátov, kvízy, výstavy, dni otvorených dverí, ukážky bezpečnosti, návrhy schém, reklamné kampane, programy „dobrého suseda“ s účasťou veľkých i malých zamestnávateľov alebo tlačové konferencie a mediálne aktivity.

Alebo sa môžete zúčastniť na Cene za dobrú prax, ktorou sa odmeňujú organizácie rôznej veľkosti, ktoré našli inovatívne spôsoby podpory bezpečnej údržby.

Ak si chce vaša organizácia naplánovať vlastné činnosti v rámci Európskeho týždňa alebo vôbec počas kampane, môžeme vám pomôcť: na našej webovej stránke sú príklady dobrej praxe, tipy na organizovanie a riadenie podujatí, ako aj fóra na podelenie sa o nápady a spätnú väzbu. Okrem toho sa tu môžete dozvedieť, čo robia iní.

Ak sa chcete zúčastniť na kampani, spojte sa najbližším kontaktným miestom agentúry (kontaktné miesta sú obyčajne útvary zodpovedné za bezpečnosť a ochranu zdravia na pracovisku v každom členskom štáte EÚ). http://osha.europa.eu/en/about/organisation/focal_points

Riskantná údržba

🔗 Ako vám pomáhame – uznanie a partneri kampane

Za to, že sa zúčastníte kampane, vás zviditeľníme ako organizáciu, ktorá sa venuje bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci.

Keď pomocou jednoduchého online dotazníka oznámite agentúre, čím sa vaša organizácia zaoberá, môžete dosiahnuť uznanie svojej účasti formou osobného osvedčenia o účasti, ktorý si možno stiahnuť z webových stránok, vytlačiť a vystaviť, ale aj formou online reklamného nápisu pre vašu webovú stránku.

Organizácie, ktoré dokážu konať na medzinárodnej úrovni a želajú si významné zapojenie do kampane, majú možnosť stať sa oficiálnym partnerom kampane.

Partnerstvo prinesie vašej organizácii viacero výhod, ktorými napr. sú:

- uverejnenie vo vyhradenej sekcii webovej stránky kampane, s výrazným vyobrazením vášho loga a kontaktných údajov, uvedením podrobných údajov o činnostiach, ktorými sa zaoberáte, a s odkazom na vaše webové stránky;
- uverejnenie podujatí, ktoré ste organizovali v „Kalendári podujatí kampane“;
- uverejnenie vedúcej osobnosti vašej organizácie, ktorá môže byť uvedená na webovej stránke kampane aj s fotografiou;

- príležitosť propagovať online súvisiace tlačové správy, správy a činnosti, jednak v sekcii správ webovej stránky kampane Zdravé pracoviská, jednak cez náš elektronický bulletin OSHmail, ktorý má vyše 43 000 odberateľov;
- propagácia zo strany agentúry: vždy, keď agentúra propaguje kampaň Zdravé pracoviská na úrovni EÚ (napríklad európskym zainteresovaným stranám, sociálnym partnerom, Európskemu parlamentu a Európskej komisii, ako aj na podujatiach predsedníctva EÚ a pri udeľovaní cien za dobrú prax) alebo v médiách, uverejňuje aj oficiálnych partnerov kampane.

ZDROJE KAMPANE

ZDROJE KAMPANE

Celý rad materiálov o kampani si možno stiahnuť z webovej stránky kampane Zdravé pracoviská:
hw.osha.europa.eu

Okrem iného sú tam tieto materiály:

- informačné letáky;
- prezentácie vo formáte PowerPoint;
- plagáty a letáky;
- prípadové štúdie o dobrej praxi;
- nápady na zorganizovanie vlastných podujatí/aktivít v rámci kampane a správy o podujatiach iných;
- správy o podujatiach kampane;
- kreslené videá, v ktorých vystupuje obľúbená animovaná postavička Napo;
- odkazy na súvisiace stránky.

Tento materiál je k dispozícii v 22 úradných jazykoch EÚ a organizácie ho môžu bezplatne používať a distribuovať svojim zainteresovaným stranám a partnerom.

Ďalšie informácie o cenách za dobrú prax a o inom možnom zapojení do kampane Zdravé pracoviská vám poskytne národné kontaktné miesto agentúry vo vašej krajine:

http://osha.europa.eu/en/about/organisation/focal_points

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci pôsobí ako katalyzátor pri vypracúvaní a šírení informácií, ktorých účelom je zlepšovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (BOZP) v Európe. Agentúra združuje zástupcov vlád, zamestnávateľských a zamestnaneckých organizácií, ako aj popredných odborníkov v oblasti BOZP v každom z 27 členských štátov EÚ, ale aj mimo nej, vďaka čomu je zdrojom spoľahlivých, vyvážených a nestranných informácií o BOZP.

Európska agentúra pre
bezpečnosť a ochranu
zdravia pri práci

Gran Vía, 33. 48009 Bilbao, Španielsko

Tel. +34 94 479 43 60

Fax +34 94 479 43 83

E-mail: information@osha.europa.eu

Materiály týkajúce sa kampane si možno
stiahnuť z webovej stránky kampane
Zdravé pracoviská:

hw.osha.europa.eu

ISBN 978-929191295-7

9 789291 912957